

ОТГОВОР НА РЕЦЕНЗИИТЕ И СТАНОВИЩАТА

по конкурса за заемането на академичната длъжност „професор”

в Професионално направление 2.3. Философия (Съвременни философски учения)

за нуждите на секция „История на философските и научните идеи”

към Института по философия и социология при БАН,

обявен в бр. 89 на ДВ от 12.11.2019 г.

От доц. дн по философия Татяна Батулева – участничка в конкурса

Уважаема госпожо Председател,

Уважаеми членове на НЖ,

Позволете ми да изразя своята искрена благодарност както за положените усилия и отделеното от вас време, посветено на запознаване и анализ на представените в конкурса научни публикации и документи, така и за високата професионална оценка и положителните заключения, с които удостоихте цялостната ми научна дейност.

Независимо от факта, че в рецензиите и становищата не открих собствено критични бележки, все пак ще обърна внимание на някои повтарящи се, съществени според мене моменти, които може да се разглеждат като възможни насоки за бъдещи развития и доработки. Те също така са и своеобразна водеща нишка, обвързваща разнородното и може би на пръв поглед некохерентно изследователско поле, в което сложни съвременни философи съжителстват с български литературни прочити. Общото в тези основни тематични оси, които професор Сотирова е обозначила с “двойно Ф” (френска философия ; феминистка философия), може да бъде описано с понятия като “приобщаване”, “свързване”, “заедност”. *Заедност*, която съвременните феминистки интерпретации на различието превръщат в основа на нов тип социалност, нов прочит на политическото и едно винаги отворено, “включващо” универсално; *приобщаване*, при което реципирането на различни, чужди съдържания, понятия и проблеми става основа на обогатяване на собствената идентичност; *свързване*, чрез което философски концепти се проецират в извънфилософски гранични пространства – в една своеобразна “философия плюс” (Бенсусан).

Един от тези акценти е спецификата на феминисткия тип деконструкция като възможност

за позитивно предефиниране на света, като „битие-за-Другия“, при което два различни, но равностойни субекти остават отворени както за нови споделени светове, така и за нови завръщания към себе си. Тя намира израз не просто в реабилитирането на женското начало и признаването му за реален градивен фактор в обществения живот, но и в новаторската роля на тези интерпретации, значително надхвърлящи феминисткото знание и достигащи до обобщения за релацията с другия и другостта изобщо: нещо, което кара професор Стефанов да формулира заключението, че “феминистките теории на различието се преобразуват диалектически и до теория за човешката заедност”.

В рецензията си проф. Райнова изтъква различните пътища на диференциалистките феминистки теории “за ревалоризиране на женското, без да се изпада нито в биологизъм, нито в есенциализъм, нито в гиноцентризъм”. Тази балансираност на феминистките прочити на различието, съхраняващи отстоянието, както от преекспонирането на женското, така и от заличаването му в крайните деконструктивистки джендърни и куйър теории, която в номадологичния проект на Брайдоти сме характеризирали като “*умерен диференциализъм, или съдържа перформативност*” според нас очертава една от бъдещите възможности за развитие на тези теории.

Но, и тук отново се връщам към обосноваването във вашите рецензии и становища прочити, тези запазващи подвижността и номадичността на субекта (Райнова), тези съхраняващи напрежението между различие и перформативност, между стратегическо реесенциализиране и тотално деесенциализиране на женското интерпретации, не са път към ситуиране отвъд пола. Нещо повече, те не са и път към “фантазиите на трансхуманизма и презрението към плътта” (Брайдоти). Основателно професор Стефанов разглежда съвременните прочити на женското не като отрицание на човешкостта, а като нейни *нови форми отвъд дебиологизирането* и ликвидирането ѝ; основателна е и предложената от професор Сотирова аналогия, която вижда в тях лицето на “нов тип хуманизъм, изместил сакралното от абстракциите към конкретните човешки същества”. Хуманизъм, създаващ постхуманни форми на общност и състрадание, но и на отговорност.

В тази връзка благодаря на проф. Стефанов за направеното предложение проблематиката, обвързваща субекта и отговорността, да бъде доразвита в посока на това как *отговорността* се променя в условията на рисковото постмодерно общество и доколко е реална възможността за преход към нова епоха на друга, много активна и широко споделена отговорност. Бихме разширили предложената от него изследователска перспектива (връзката субект-риск-

отговорност) с анализ на релациите уязвимост-отчуждение-отговорност.

Така достигаем до емблематичната роля на *уязвимостта* в качеството ѝ на универсална, споделена човешка участ, на която обръщат внимание проф. Стоянов, проф. Стъпова и доцент Петрова: тази на другия срещу мене; на неродения, зависим от предопределеността си друг; на замлъкналия, вече “оттеглил се Бог”, завещал на човека своята отговорност.

Уважаемите членове на Научното жури подчертават и друга насока, която без съмнение ще се опитам да доразвия в бъдещи изследвания, а именно френските прочити на етиката на грижата, които не само продължават усилията за изграждане на неин теоретичен “бекграунд” и радикализират нейното феминистко ядро. Според нас, като поставят акцента върху реципрочността, те очертават един алтернативен път към интегриране на всички слоеве на обществото и обновление на неговия критичен потенциал; това е начин да се избегнат крайностите на “новия виктимален ред”, за който говори Бодрияр, и, който, за разлика от стратегиите за позитивна дискриминация и “включване”, не може неусетно да се превърне в “насилие на малцинството”. В тях срещата със собствената липса, със собствената уязвимост като универсална човешка участ намира нова, *позитивна форма* на практическа реализация.

С радост приемам оценката на проф. Райнова за “ясно изразен собствен критичен анализ на ситуацията на българските жени”, пазарните механизми и комерсиализирането на майчинството, както и тази на проф. Камбуров за “умение да се отстояват тези, независимо от контекста”. Освен с всичко друго, те са ценни за мене и с факта, че, осмислени в контекста на автори като Делъоз и Брайдоти, насочват към “отказ от ретериториализация” и непрестанно продуциране на “ставане-малцинство”: избор, вероятно повлиян и от заниманията ми с феминистка философия.

Благодаря на проф. Сотирова за препоръката за необходимостта от развиване на педагогическия аспект на дейността ми. Що се отнася до предпочитанието към използването на термина “възприемане” вместо “рецепция”, според нас, макар и синоними, те все пак очертават известна разлика. Докато “възприемането” сякаш поставя акцента върху личностното и индивидуалното, “рецепцията” се вписва в една по-широка общокултурна рамка – терминът звучи по-обобщаващо, доколкото за цялостна рецепция можем да говорим и като съвкупност от едни или други селекции, избори, възприемания. Освен това рецепцията предполага и някакво теоретично осмисляне и структуриране, докато възприемането може да се движи в рамките на отделни случвания.

Накрая, още веднъж държа да изразя благодарността си към членовете на Научното жури: проф.дфн Иванка Райнова, проф.дфн Иван Стефанов, проф.дфн Желязко Стоянов, проф.д-р Даниела Сотирова, проф.д-р Иван Камбуров, проф.дфн Иванка Стъпова и доцент д-р Елена Петрова за съдържателните и заредени с предизвикателства и възможности за бъдещи развития отзиви.

Доцент дфн Татяна Батулева

Но, съвременна френска философия; философска рецепция и българска философска култура; съвременна феминистка философия; социално битие на женското.

Разширяване и обогатяване, а не размиване на отговорност. Мрежовост, процеси, превминаваще през различни етапи и слоеве – нов тип субект и нов тип отговорност, като пътят към тях отново бихме открили във феминистки теории на различието. Не в посоката, заявена от Тронто в изследването ѝ

От всичко посочено става ясно, че няма смисъл да се търси някаква предварително дадена и зададена, и дори предзададена фундаментална женска природа; такава няма. Има смисъл обаче от друго: от въвеждане на уникалния женски опит като качествен елемент в жизнения процес, в културата и изкуството като особен ценностен комплекс и това може да става най-естествено в самия процес на съществуване с другия. Свободната релация „мъжко-женско“ означава

несводимостта на двата субекта, но в своето единство и различие те са път към изграждане на един взаимно споделян свят. И на една „култура на смесеността“.

Разговорите с нея диалог Пример за новаторски прочит е именно нейният прочит на Бовоар